

Innst. S. nr. 227

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Dokument nr. 8:17 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karita Bekkemellem Orheim, Reidar Sandal, Trond Giske og Knut Storberget om lovfestet tilbud om krisesentre

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne viser til at mange krisesentre sliter hardt og bruker mye tid på å skaffe nok penger til å dekke driftskostnader, og at mange steder står nå krisesentertilbudet i fare for å bli nedlagt. Krisesentrene er ikke et lovpålagt tilbud. Dessuten fører dagens finansieringsordning til at framtiden for krisesentrene er uforutsigbar. Det er derfor behov for å sikre tilbud om krisesentre gjennom en lovfesting av tilbudet, og en mer forutsigbar økonomi for krisesentrene. Forslagsstillerne går inn for at staten tar et større økonomisk ansvar for å sikre krisesentertilbud over hele landet og at tilbudet lovfestes.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et lovfestet tilbud om krisesentre. Lovforslaget må følges opp av en helhetlig finansieringsplan der 80 pst. er statlig tilskudd og 20 pst. dekkes av kommunene. Regjeringen bes fremme forslag i tråd med dette senest samtidig med forslaget til kommuneøkonomi for 2005."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Falset, Torny Pedersen og Ola Røtvei, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf

Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Ola T. Heggem, viser til at forslagstillerne ønsker å lovfeste tilbud om krisesentrene, samt at de også ønsker en annen finansiering enn den som praktiseres i dag. Komiteen viser til at krisesentrene i mange år har vært det viktigste lavterskel hjelpetilbudet for voldsutsatte kvinner og deres barn. Krisesentrene inngår som et viktig ledd i samfunnets tilbud om akutt hjelp til voldsutsatte kvinner.

Komiteen viser også til at krisesentrene har vært i drift siden 1970-tallet, og er i stor utstrekning basert på selvhjelpsorganisering, myndiggjøring og frivillig innsats utenpå det offentlige hjelpeapparatet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, er kjent med at en rekke av de 50 krisesentrene i Norge til tider har vært preget av uforutsigbar økonomi, og særlig blir dette tydelig når kommuneøkonomien rundt om i landet er presset. Flertallet er kjent med at en finansieringsform, der 50 pst. dekkes av verts- og brukerkommuner og 50 pst. dekkes av staten, kan gjøre hverdagen for krisesentrene vanskelig. Spesielt vanskelig blir det å søke bidrag for krisesentre som har flere kommuner å forholde seg til.

Flertallet minner om at etter at helsedelen ble flyttet fra fylkene til staten har en del krisesentre mistet sin finansiering. Flertallet er kjent med at ved enkelte krisesentre må brukerne selv betale en andel fordi det er knapt med ressurser. Dette er flertallet ikke tilfreds med, og mener at krisesentrene skal være et akutt og gratis tilbud for brukerne.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil understreke at tilbudet skal være tilgjengelig også økonomisk for alle som har behov. Det er kun tillatt å ta mindre beløp knyttet til

matpenger. Eventuelt gjestedøgnpriser skal ikke belastes brukerne.

Komiteen har merket seg at krisesentrene i de store byene har en overvekt av kvinnelige beboere med etnisk minoritetsbakgrunn. Disse kvinnene har ofte manglende nettverk utenfor familien og svak tilknytning til yrkeslivet. Problemene blir derfor mer kompliserte når disse kvinnene søker hjelp hos krisesentrene. I de fleste tilfellene betyr det fullt brudd med egen familie og det sosiale nettverket.

Komiteen ser det også som viktig at familievernet kan bidra til konfliktløsning mellom familiemedlemmer som ønsker slik bistand. Det er derfor viktig at departementet har som et av sine satsingsområder å styrke familievernets kompetanse i arbeid med familier med etnisk minoritetsbakgrunn.

Komiteen ser positivt på at departementet har under utvikling et kompetanseutviklingsprogram på dette området i samarbeid med relevante fagmiljøer, der fokus vil ligge på opplæring av ansatte på krisesentrene og deres nærmeste samarbeidspartnere.

Lovfesting av krisetiltak

Komiteen viser til at forslagsstillerne foreslår å lovfeste tilbudet om krisesenter.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil bemerke at det har vist seg at det å lovpålegge ikke er sammenfallende med å sikre tilbudet, og derfor kan ikke flertallet se det som hensiktsmessig å lovpålegge dette tilbudet. Flertallet ser det som langt mer viktig at man faktisk har et tilbud til utsatte kvinner og barn, og at dette kan gjøres på andre måter enn ved å lovpålegge kommunene å ha et slikt tilbud. Noen kommuner bruker i dag både offentlige og private krisesentre. Andre kommuner sikrer at det gis et tilbud til de kvinnene som har behov for det gjennom interkommunale avtaler eller avtaler med ett eller flere privatdrevne krisesentre. Flertallet er av den oppfatning at kommuner som i dag ikke har råd til å bruke krisesentrene, heller ikke vil ha økonomi til å tilby sine innbyggere dette, selv om tilbud om krisesentre ble lovfestet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at man i St.prp. nr. 64 (2003-2004) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2005, også har vurdert om krisesentertilbudet skal lovfestes som et kommunalt ansvar. Nærmere 90 pst. av kommunene bidrar i dag økonomisk til drift av krisesentrene og kommunene har valgt å prioritere en vesentlig realvekst i bevilgningene til krisesentrene i løpet av de siste årene.

Disse medlemmer mener dette viser at kommunene har tatt et betydelig ansvar for krisesentertilbudet uten at et slikt ansvar har vært lovfestet.

Etter disse medlemmers vurdering er det derfor ikke nødvendig å lovfeste en slik plikt for kommunene. En lovfesting vil også være i strid med Regjeringens prinsipper for styring av kommunesektoren.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at krisesentertilbudet skal lovfestes. Grunnet dårlig økonomi har mange kommuner problemer med å bidra til finansieringen av tilbudet. Det er derfor av hensyn til voldsutsatte kvinner og barn behov for å sikre tilbudet gjennom lovfesting. Disse medlemmer mener en lovfesting vil gjøre at kommunene blir forpliktet til å yte sin del av tilskuddet og dermed sikre tilbudet lokalt. Disse medlemmer mener en lovfesting skal gjennomføres i sammenheng med innføringen av en ny finansieringsmodell hvor staten bidrar med 80 pst. og kommunene med 20 pst. av tilskuddet.

Finansiering

Komiteen ser det som en svært viktig oppgave å sikre et godt tilbud til voldsutsatte kvinner og deres barn.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at for å sikre videre drift av krisesentrene kan det se ut som det kreves en annen finansieringsform enn dagens. Dels fordi et så viktig tilbud som krisesentrene krever en forutsigbar finansieringsform, men også fordi det bør være et tilbud uavhengig av hvor i landet man bor. Flertallet mener derfor at staten må ta et større ansvar for driften av krisesentrene, og sikre driften av disse.

Komiteen har merket seg at både Krisesentersekretariatet, Norsk Krisesenterforbund og Kommunenes Sentralforbund (KS) støtter en finansieringsform hvor staten tar et større ansvar for driften. Komiteen har også merket seg at en av problemstillingene som drøftes i NOU 2003:31 Retten til et liv uten vold, er krisesentrenes økonomiske plattform.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, ser med bekymring på at tiden går, og at krisesentrene får en stadig tøffere hverdag. Det er et økende behov for krisesentrene, og stadig flere kvinner søker seg til krisesentrene.

Flertallet kan ikke sitte og se på at krisesentre blir lagt ned fordi de mangler forutsigbar finansiering. Flertallet slutter seg derfor til forslaget om at staten dekker 80 pst. av tilskuddet til krisesentrene og at kommunene dekker 20 pst. Flertallet mener at tilskuddet skal øremerkes.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti ser med bekymring på at hverdagen for en del kvinner er blitt tøffere og at det er et økende behov for krisesentre.

Disse medlemmer mener at krisesentrene har behov for en stabil og langsiktig økonomi basert på en i alt vesentlig offentlig finansiering.

Disse medlemmer viser til St.prp. nr. 64 (2003-2004) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2005, hvor man drøfter forslag om delt finansiering mellom staten og kommunene.

Disse medlemmer understreker at nær kontakt med det lokale hjelpetilbudet er viktig for kvaliteten på den hjelpen som kan gis brukerne i form av kunnskap om tilbudet og god lokal oppfølging etter krisesenteroppholdet. Tilbudet bør derfor sees i sammenheng med andre førstelinjetjenester.

Disse medlemmer viser til at om lag hver tiende kommune er vertskommune for et senter, og 87 pst. av kommunene bidrar økonomisk til drift av ett eller flere senter. Kommunenes samlede økonomiske innsats overfor sentrene har økt med henholdsvis 6, 7 og 14 pst. i 2001, 2002 og 2003. Likevel er kompetansen og kunnskapen om voldsproblematikk ofte begrenset i flere av kommunene.

Mange krisesentre oppgir at de bruker mye av tiden sin på å få den lokale finansieringen på plass slik at det statlige bidraget utløses. Disse medlemmer mener derfor det vil være behov for fortsatt statlig innsats for å sikre og utvikle krisesentervirksomheten i noen år framover, ikke minst for å styrke vertskommunenes arbeid med å få til langsiktige interkommunale løsninger på området.

Disse medlemmer mener derfor at forvaltningen av tilskuddet og utviklingsoppgavene skal legges til Statens barne- og familievern (SBF), som fra før har ansvaret for barnevern og familievern. Kompetanse i forhold til barn og vold, og vold i nære relasjoner, er viktig også for de andre saksfeltene SBF har ansvaret for, og en samordning og kompetanseutveksling mellom disse sektorene vil styrke arbeidet mot vold som helhet. Statens barne- og familievern kan bistå krisesentrene med å få til langsiktige interkommunale avtaler bl.a. for økonomisk støtte.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at dagens finansierungsordning opprettholdes.

Disse medlemmer mener at dagens utbygging basert på frivillig initiativ og kommunal velvilje viser store variasjoner i dekning i ulike regioner.

Disse medlemmer mener at det skal utarbeides en tilgjengelighetsplan for landet som helhet. Statens barne- og familievern har fem regionkontorer, noe som gir et godt utgangspunkt for, i samarbeid med kommunene, å vurdere et jevnere tilbud i landet som helhet. På bakgrunn av en slik plan må det forventes at alle kommuner etter hvert bidrar til å gi sine innbyggere et tilbud om akutthjelp ved vold i hjemmet.

Komiteen viser til at VISTA-utredningen har vist at krisesenterdrift ofte skjer i uhensiktmessige og gamle lokaler. Selv om noe av veksten i kostnadene de siste årene skyldes utbedring av lokaler, er bygningsmessige utbedringer noe av det sentrene har hatt størst problemer med å skaffe midler til.

Komiteen er derfor positiv til at Husbankens ordning for utbedringslån nå også omfatter krisesentre med botilbud. Ordningen omfatter lån til utbedring, lån til ombygging og ominnredning. Det kan også gis lån til oppføring dersom det er aktuelt med nybygging. Informasjon om dette sendes krisesentre og kommuner.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti peker på at det primære standpunktet til Sosialistisk Venstreparti er at krisesentrene og incestsentrene skal være en statlig oppgave på linje med barnevernet, familievernnet og rusomsorgen. Disse medlemmer ønsker full statlig finansiering, og en lovfesting av krisesenter- og incestsentertilbudet.

Disse medlemmer viser til at det har vært kjent i flere år at krisesentrene har hatt vanskelige driftsforhold. Det har vært gjennomført en rekke utredninger av krisesentrene, jf. Sosialistisk Venstrepartis merknad om krisesentrene i innstillingen til Kommuneopposisjonen 2005. Alle utredningene har foreslått en nødvendig bedring av finansieringen av krisesentrene.

Disse medlemmer støtter subsidiært forslaget om en 80 pst. statlig finansiering og en 20 pst. kommunal/frivillig finansiering av krisesentrene, men peker på at disse medlemmer mener at det er en forvaltningmessig svakhet når krisesentrene får en annen organisatorisk tilknytning og finansiering enn barnevernet og familievernnet som viktige samarbeidspartnere. Disse medlemmer mener også at det er behov for en lovfesting av et så viktig tilbud som hjelp i krise for voldsutsatte kvinner og barn.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Innst. S. nr. 40 (2002-2003) der Senterpartiets primære standpunkt var at staten skulle overta finansieringen av krisesentrene. Dette fordi dagens finansiering av krisesentrene er lite forutsigbar for driften, og fordi det er behov for nyetablering og rehabilitering av sentre med dårlig standard.

Dette medlem er prinsipielt for en reduksjon i antall øremerkede midler og en tilsvarende styrking av kommunenes økonomiske evne til å oppfylle de oppgaver som skal løses. Når det gjelder spørsmålet om framtidig finansiering av krisesentrene, vil dette medlem vise til at antallet krisesentre er lite og med stor geografisk variasjon. En eventuell innlemming i rammetilskuddet bør først gjennomføres når dekningsgraden er hevet i tråd med det behovet som finnes lokalt.

Kvalitetskrav til krisesentrene

Komiteen vil understreke at når det offentlige går inn og gir støtte til en virksomhet, kan det stilles krav til virksomheten. For krisesentrene gjøres dette gjennom det årlige rundskrivet fra departementet. Etter komiteens mening må retningslinjene inneholde krav som bl.a. omfatter bomiljø og kvalitet.

Komiteen merker seg at låneordningen fra Husbanken vil kunne gjøre det lettere for krisesentrene å bedre bomiljøet. I tillegg vil komiteen understreke at den bistanden som Statens barne- og familievern (SBF) kan bidra med faglig vil kunne hjelpe sentrene til en kvalitetsutvikling som vil være positiv for brukerne.

Konklusjon

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, slutter seg ikke til forslaget om å lovpålegge tilbudet om krisesentre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til forslaget om å lovpålegge tilbudet om krisesentrene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at tilbud om krisesentre lovfestes."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, slutter seg til en finansieringsplan hvor staten dekker 80 pst. og kommunene dekker 20 pst., og at dette skjer senest samtidig med forslaget til statsbudsjett for 2005. Flertallet mener at tilskudd skal øremerkes.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en helhetlig finansieringsplan for krisesentre slik at statlig tilskudd er 80 pst. og 20 pst. dekkes av kommunene. Det statlige

tilskuddet øremerkes. Regjeringen bes fremme forslag i tråd med dette senest samtidig med forslag til budsjett for 2005."

FORSLAG FRA MINDRETALL**Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:**

Stortinget ber Regjeringen sørge for at tilbud om krisesentre lovfestes.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget ber Regjeringen etablere en helhetlig finansieringsplan for krisesentre slik at statlig tilskudd er 80 pst. og 20 pst. dekkes av kommunene. Det statlige tilskuddet øremerkes. Regjeringen bes fremme forslag i tråd med dette senest samtidig med forslag til budsjett for 2005.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 3. juni 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Karin S. Woldseth
ordfører